

Látogatás a keszthelyi Helikon könyvtárban

Az egykori Festetics hercegi palotában, annak egyik elkerített szárnyában van a Helikon könyvtár. Valamikor régen, másfél évtizeddel ezelőtt szeretttük volna megtekinteni, de ez akkor egy halandónak, kit más, mint könyvek szeretete erre nem jogosított, úgyszólván lehetetlen volt. Csak úgy, a kastély rácsán hatolhatott be érdeklődő és vakmerő tekintetünk a parkba.

A keszthelyi kastélyt most a nép vette jogos birtokába, a nép, melynek veritéke támasztotta és tapasztotta egykor a falát. S a Helikon könyvtárt most bárki megtekintheti és használhatja. A hévízi munkásüdülők szép levélben köszönték meg a könyvtárnak a velük való törődést és ez a levél a mostani átrendezett Helikon könyvtár igazi alapítólevele. Látogatásunk idején is a hévízi reuma-kórházban üdülő dolgozók egy csoportja tekintette meg éppen a könyvtárat.

1911-ben hét esetben tizenegy kötetet kölcsönöztek ki egy év alatt a hatalmas 60—70 ezer kötetes könyvtárból és 68 művel gyarapodott csupán, mint azt Párkányi József, egykori könyvtáros kötelességszerűen följegyezte. Ez az adat önmagában megvilágítja, hogyan akadt el az egykor nagymúltú könyvtár fejlődésében, még valahol a múlt század közepén, miként középneemesi könyvtáraink is megfigyelhetően a múlt század végén, mintegy jelképezve mindkét társadalmi osztály lefelé menő útját.

A könyvtárat Festetics Kristóf alapította 1763-ban, s mostani helyére, a weimári udvari könyvtár mintájára épült hatalmas terembe, Festetics György gróf helyezte 1810 és 1812 között. Ő volt az, aki az egykori helikoni ünnepélyen Berzsényi Dánielt hódolattal fogadta és aki Csokonait támogatta. De hová zuhant ez a magatartás a Georgikont alapító Festetics Györgytől addig a Festetics Taszilóig, aki nemcsak nem volt hajlandó Kossuth temetésén részt venni, hanem végrendeletileg meghagyta, hogy saját temetési menete nem haladhat végig Keszthely főutcáján, a Kossuth Lajos-utcán, annak elnevezése miatt,

mert így vélekedett Kossuthról: »Hiszen ez az egyén csak egy izgága lapszerkesztő volt, aki mindenbe beleszólt, holott még ezer holdja sem volt.«

Alatta a könyvtár már elzárt és használatból kiment lakrészéé vált. Már 1840-ben Festetics László korlátozta használatát és tudományos kutatók, vagy éppen keszthelyi főiskolás diákok választ sem kaptak látogatási engedélyt kérő levelükre.

A könyvtárt a háború megkímélte, mert a bevonuló szovjet katonák azonnal elfalazták, amikor a kastélyt kórház céljaira lefoglalták.

A hatalmas rokokóterem roppant faburkolata előtt hasonló erzsé szállja meg a szemlélt, mint Pannonhalmán, a bencés könyvtárban. Mielőtt odajutott, áthaladt a két enciklopédia-termen, s a mezőgazdasági könyvtárt tartalmazó, a kutatóknak is helytadó Georgikon-termen. Ezenkívül egy emelettel feljebb a hírlaptárt, a szépen rendbe gyűjtött Ephemerides-t találja.

A nagy teremben jó kiállítás ismertet meg a könyvtár múltjával, társadalomtörténeti háttérével és legértékesebb könyvpéldányaival. A régi Hungaricákat nézegetve, egyszerre körül fogja a látogatót a magyar humanizmus világa; Székely István Krakkóban 1559-ben megjelent *Chronicaja*, az első magyar nyelvű világtörténet, Erdősi Sylvester János Újtestamentum fordítása 1541-ből, e kiváló, protestánsáá átfeljűdű erasmistáé, mellette már az ellenreformáció egyik harcos alakjának, Telegdi Miklósnak: *Evangéliumoknak magyarázatja*, Bécs 1577 és amott Istvánffy Miklós *Históriája*. S még tovább nagyértékű Hungaricák számos példánya.

Az autóbuszson az egyik látogató a Hévízen nyaraló dolgozók közül felhívja a figyelmet a szép fénykép-levelezőlapra, melyet a könyvtárról emlékül vásárolt. Ószinte örömmel csillan meg szeme, amint a nagy teremről felvett szép képet mutatja. E belső örömet látva, érzi igazán a könyvtáros, hogy kik a régi magyar kultúrának igazi örökösei és kikért és miért érdemes dolgoznia.

KATONA JENŐ